

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

OSMANLI SEVDALISI VE CUMHURİYET ÂŞIĞI BİR BİLİM ADAMI: PROF. DR. HASAN NEJAT GÖYÜNÇ

Hasan BAHAR*

Çocukluk Dönemi

Hasan Nejat, 18 Kasım 1925 tarihinde Beşiktaş Serencebey Yokuşu'nda dünyaya geldi. Babası Ali Rıza Numan Bey, Nevşehir Ürgüp kökenliydi. Yine Ürgüp kökenli olan dedesi Hasan Efendi, müderristi. Nejat Hoca, Hasan adını bu dedesinden almalıdır. Babası Ali Rıza Bey, doğum sırasında annesini ziyaret etmeye gittiğinden, oğlu Hasan Nejat'ı nüfusa 4 Aralık 1345'te kayıt yaptırabilmiştir.

Ali Rıza Numan Bey, Cemile Hanım'la 1922 yılında dünya evine girmiştir. Cemile Hanım, İstanbul doğumlu olmakla birlikte ataları Erzurum İspir'den gelmiştir. Daha sonra eşi Ali Rıza Numan Bey ölünce Hasan Nejat'm eğitimi için Erzurum'a bu yüzden gitmiş olmalıdır.

Hasan Nejat'tan önce bir de ablasının olduğu biliniyor. İki kardeş, küçük yaşta babalarını kaybetmişlerdir. Babaları Ali Rıza Numan Bey, Kasımpaşa Çarkçıbaşı Okulundan mezun olmuştur. Ancak bu görevde, ailesinden uzak deniz yolculukları yapmak istemediğinden Heybeliada Sanatoryumunda röntgen makinisti olarak göreve başlamıştır. Fakat burada çıkan bir yangın sonucu ağır bir şekilde yaralanmış, kaldırıldığı hastanede dört gün sonra vefat etmiştir (Karakoç, 2003).

Hasan Nejat, ilk çocukluk yıllarını İstanbul ve Erzurum'da geçirir. Nejat Hoca, hatırlanması zor olan acı dolu o çocukluk yıllarından pek fazla söz etmezdi. Ancak bazı öğütlerinde sözleri arasına, bu yetimlik duygusu yerleşirdi. Sıkça devlete olan bağlılığını, "Beni bu devlet yetimken aldı, okuttu, profesör yaptı. Hizmet etmeyeyim mi?" diye vurgulardı. O, hayatını devlete ve millete hizmet için adamıştı.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
hbahar@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3456-9188.

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

İlk Okul Yılları: Gurbet Yolculuğu

İstanbul Moda'dan başlayan ilkokul yılları, Erzurum'a kadar uzanır. 1933-1937 yıllarında İstanbul Moda İlkokulu'nda okuduktan sonra, annesiyle 1937 yılında Erzurum'a taşınır. Erzurum Gazi İlkokulu'nda eğitim ve öğretimini tamamlar. Mezun olunca önce Erzincan Askeri Okulu sınavına girer. Muayenesi sonucunda gözlerinde kusur bulununca okula giremez. Bunun üzerine Kars Yatılı Ortaokulu sınavlarına girer. Ortaokul eğitimine burada başlar ve ikinci sınıfta, Haydarpaşa Lisesinin Orta kısmına yatılı öğrenci olarak yatay geçiş yapar.

Lise eğitim ve öğretimini de Haydarpaşa Lisesinde gerçekleştirir. Lisesinin Edebiyat Bölümünden 1943 yılında mezun olur. Bu yıl girdiğı üniversite sınavlarında Ankara Siyasal Yüksek Okulunu yatılı olarak kazanmıştır. Fakat not ortalamasının yetersizliğinden bursu kesilince, okulu bırakıp İstanbul'a döner. 1944 yılında girdiğı üniversite sınavlarında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü kazanır. Bu aynı zamanda onun tarihçiliğe attığı ilk adımı olur.

Tarihçiliğe Adım; Üniversite Başlangıç

Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden sonra mezun olunca, 1948 yılında vatani görevini yapmak üzere askeri görevine gidip, 1949 yılında terhis olur.

Hocası Prof. Dr. Cavit Baysun'un yardımı ile 1949 ve 1951 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Arşivler Genel Müdürlüğünde, Telhisci olarak görev yapar. Bu görevinde çok değerli kazanımlar elde ettiğini, ilerideki yıllarda sıkça öğrencileriyle paylaşmıştır. Arşivde kendine özgü yapmış olduğu fişlemeler, aldığı notlar; yöntem olarak daha sonra burada çalışan öğrenciler ve araştırmacılar için yol gösterici olmuştur (İpşirli, 2003).

Anadolu'nun Çağrısı; İnsanlarla Kucaklaşma

Parasız Yatılı okuduğundan, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 12 yıllık mecburi hizmeti yapması için, 1951 yılında Mardin Lisesine öğretmen olarak atanır. Anadolu'ya, daha önce öğrenci olarak başlattığı seferini, bu kez de yetişmiş bir öğretmen olarak gerçekleştirecektir.

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

1951-1954 yılları arasında görev yaptığı Mardin’de sadece öğretmenlik yapmaz. Bölgede alan çalışmaları yaparak, ileride akademik hayatına zemin teşkil edecek olan “XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı” adlı doçentlik tezinin alt yapısını oluşturur. 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları içinde yayımlanan kitabının Ön Söz’ünde belirttiğı gibi; aynı zamanda çok sevdiği Mardin halkına bir vefa borcudur. Onu bu çalışmaya ilk yönlendiren, o yıllarda Mardin Cumhuriyet İlkokulu başöğretmeni bulunan Gani Taşkent’tir. Hocamızın, bu konuda kitabının Ön Söz’ünde, çalışmalarında katkısı olan her kim olursa teşekkür ettiği görülür. Burada Gani Taşkent’e ve yardımı dokunan diğer kişilere yazdığı bu minnet dolu sözleri, öğrencilerine örnek olabilecek bir inceliğı içerir:

“İnceleme mahalli olarak Mardin Sancağı'nın seçilmesinde, tamamen, 1951-1954 yılları arasında Lise Tarih Öğretmeni olarak bulunduğumuz bu sevimli yurt köşesinin hatırşinas ve kadirbilir halkının gösterdiği teveccüh ve yakınlığa karşı tarafımızdan duyulan sevgi ve minnettarlığın kentlerinin ve çevresinin tarihi ile ilgili bir araştırma yapmak sureti ile ifadesi arzusu başlıca rolü oynamıştır. Bu arada, beni daha 1952-53 yıllarında Mardin'in tarihi ile uğraşmağa teşvik eden, o tarihlerde Mardin'de Cumhuriyet ilkokulu başöğretmeni olan merhum Gani Taşkent'i de anmak yerinde olur” (1969, s. X).

Nejat Hoca, Mardin’le olan bağlarını, bu dönem öğrencileri ve daha sonra değişik okullarda karşılaştığı buradan gelen öğrenciler aracılığıyla sürdürmüştür. Mardin bir bakıma Anadolu insanını tanıma ve kucaklama dönemidir.

İyi Bir Aile Babası

Nejat Hoca, 1954 yılında bir ömür hayatı birlikte paylaşacağı Servet Ayten (Ekler) Hanım’la evlenmiştir. Bu evlilikten iki çocuğı; Armağan Ekrem (1955) ve Ayşe Nihal (Güres, 1956) dünyaya gelmiştir. Her ikisini de Nejat Hocamızla ilgili Konya’da 23 Aralık 2013 tarihinde Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları ve Edebiyat Fakültesi işbirliğı ile yapmış olduğumuz bir anma toplantısında tanıma şansımız oldu. Üniversite yönetiminin, eski öğrencilerinin, hocamın oğlu ve kızı, gelini ve iki torununun yer aldığı bu anma gününde Tarih Bölümü dershanelerinden birine, hocamızın adı verildi.

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

Rahmetli Ayten Teyzemizin yıllar sonra, Konya’da bizlerle bir sohbetinde Mardin günlerini anlattığı bir anısını sizlerle paylaşmak isterim. Zira bu anekdot, sadece hocamın fedakarlığını ve idealistliğini göstermez. Hep yanında, arkasında olan sevgili eşi Ayten Hanım’ın da ona destek olduğunu gösteren bir anıdır. 1990’larda Ayten Teyzem bize o günleri, tebessüm içinde, yarı sitem, yarı övgü ve gururla Hocamızın fedakarlıklarını anlatırken, aslında öyle bir eşe sahip olduğunun mutluluğunu yaşıyordu:

“Çocuklar, Hocanız ilk günden evimize öğrencilerini çağırıyordu. Yeni evlendiğimiz sırada Mardin’e gitmiştik. Evde henüz eşya yok. Masa, sandalye yok. Evimize gelen öğrencileri, benim çeyiz sandığına sırt sırta oturup ağırlayabiliyorduk.”

Ayten Teyzemiz o sahneyi anlattıkça bizim 1983’te Boğaziçi’nde Atatürk İlkelerinde Yüksek Lisans Hazırlık okurken arkadaşlarla hocamın Üsküdar’da evinde Boğaz’a karşı ikram ettikleri çaylar, kekler gözümüzün önüne gelirdi. Gerçekten de Hocamızın öğrencisi olup da o balkonda çay sohbetlerine katılmayan yoktur. Bu sohbetlerde ne siyaset ne dedikodu yapılır, sadece tarih konuşulurdu tabi ki!

Yurt Dışına İlk Çıkışı

Hocamız ilk kez yurt dışına 1954 yılında Türk-Amerikan Derneği’nin bir bursuyla Amerika’ya gidecektir. Bir süre Türk-Amerikan Derneği’nde kurslara katılarak hazırlık yapıp 1954-55 yıllarında gittiği ABD’de dokuz ay kalmıştır. Oradan döndüğünde Ankara Bahçelievler Lisesinde 1957 yılına kadar öğretmenlik yapmıştır.

Hocamızın ikinci kez yurt dışına çıkışı; 1957 yılında Milli Eğitim Bakanlığının 1416 Sayılı Kanun gereği yurt dışında doktora yaptırmak üzere açmış olduğu sınavı kazanarak Almanya’ya gitmesiyle olmuştur.

Almanya’da akademik çalışmaları öncesi Goethe Enstitüsü’nde kısa süreli Almanca kursları aldığı görülür. Akademik çalışmalarında Göttingen Üniversitesinden Prof. Dr. Walther Hinz’in danışmanlığında doktora çalışmalarını sürdürmüştür. Bu çalışmalarında resmi bir muhasebe defteri olan; İmad es-Sahavi’nin, “1340 tarihli Camii’l-hesab” adlı kitabı üzerine bir tez hazırlamıştır. Bu konuda daha sonra bir makale yayımlamıştır (İpşirli, 2003; Karakoç, 2013). Bu çalışması, onun ileride

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

Osmanlı Arşiv Defterleri üzerine yaptığı çalışmalarında önünü açacak
başlıca deneyimlerinden biri olmuştur.

Üniversitede İlk Görev Yeri ve İlk Çalışmaları

Hocamız, 31 Ağustos 1962 tarihinde İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti
Tarihi Kürsüsünde Asistan Dr. Olarak görevlendirildi. Hocası Prof. Tayyib
Gökbilgin tarafından kurulan bu kürsüde -o sırada Bölümler Kürsü olarak
adlandırılmaktaydı- 1971 yılına kadar çalıştı ve bu görevi sırasında, 1
Aralık 1966 tarihinde, “*XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*” (1969) adındaki
doçentlik tezini tamamladı.

Osmanlı Tapu-Tahrir Defterleri temelli bu çalışması, kendisinin de
belirttiği gibi, bu konuda öncü çalışmalardandır:

*“Osmanlı İmparatorluğu arşivlerinden devrimize intikal eden on
binlerce defter arasında Tapu-Tahrir Defterleri'nin, bu imparatorluğun
hakiki yapısını, sosyal bünyesini ve müesseselerini meydana çıkarmak
bakımından olduğu kadar, bu muazzam Türk İmparatorluğunun yayıldığı
ülkelerin de mahalli tarihlerini, kültürel, ekonomik ve sosyal durumlarını
aydınlatmak bakımından büyük önem taşıdıkları malumdur. Bu husus
çeşitli fırsatlarda belirtilir, durur. Böyle olmasına ve Türk Tarih
Kurumu'nun bu defterlerin yayınlanması hakkında 1947'de bir karar almış
ve iş bölümü yapmış olmasına rağmen, bu sahadaki neşriyat, 1943'te L.
Fekete'nin Estergon Sancağı Mufassal Defteri hariç, H. İnalçık, T. Halasi-
Kun ve H. Şabanoviç'inkilere münhasır kalmıştır”* (1969, s. X).

Osmanlı Dönemi Tapu-Tahrir çalışmaları üzerine bir
değerlendirme yazısında Prof. Dr. Erhan Afyoncu, içinde hocamızın *XVI.
Yüzyılda Mardin Sancağı* adlı eseri de olmak üzere şu ifadelerde bulunur
(2003, s. 267):

*“Türkiye'de Ömer Lütfü Barkan'ın öncü çalışmalarıyla önemi fark
edilen tahrir defterleri, daha sonra birçok araştırmada kullanıldı. Halil
İnalçık'ın çalışmaları defterlerin sistemini kavramaya yardımcı oldu ve
özellikle Balkan ülkelerinin tarihi için bu defterlerin ne kadar önemli
olduğunu ortaya koydu. Nejat Göyünç'ün ve ardından İsmet Miroğlu'nun
tahrir defterlerine dayanarak yaptıkları şehir tarihi araştırmaları bu
sahada yapılacak araştırmaların önünü açtı. Daha sonra bu sahada Özer
Ergenç, Bahaeddin Yediyıldız, Heath Lowry, Mehmet Ali Ünal ve Feridun*

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

Emecen'in yaptığı araştırmalar belirli bir metodolojinin oluşmasını sağladı" (Afyoncu, 2003, s. 267-268).

Hocamızın öğrencilerinden olan Prof. Dr. Mehmet İpşirli de hocamızın *XVI Yüzyılda Mardin Sancağı* adlı kitabı hakkında;

"Bu çalışma esas itibariyle Tahrir defterleri ve diğer arşiv malzemesine dayanmakla birlikte vekayinameler, seyahatnameler gibi eserlerden faydalanarak hazırlanmış, XVI. yüzyıl Tahrir Defteri ağırlıklı şehir incelemelerinin ilklerinden olarak daha sonrakilere model teşkil etmişti" (İpşirli, 2003, s. 35) demektedir.

Nejat Hoca'nın hazırladığı *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, yalnızca Osmanlı Dönemi Kent Tarihçiliği yönünden değil genel anlamda Tarih Çalışmaları konusunda da yöntem olarak örnek alınacak bir kitaptır. On dört sayfalık "Giriş" kısmında, Mardin'in "Coğrafi Yeri", "Tarihi İsim ve Yazılışları", "Mardin İsmiinin Menşei Hakkında Rivayetler" ve "Mardin ve havalisinin Osmanlılara kadar kısa tarihçesi" adlı alt başlıklarında bölgenin coğrafyası, antik dönemlerden Osmanlı dönemine kadar uzanan tarihçesi ve antik, Orta Çağ ve Osmanlı dönemlerine bağılı olarak, Asurca, Grekçe, Ermenice, Süryanice, Arapça ve Farsça kaynakların yer aldığı, içlerinde Almanca, İngilizce ve Fransızca olmak üzere birçok yabancı yayına referans bulunmaktadır.

Bu çalışması, sonraki yıllarda kent ve bölge tarihçiliğinde yöntem olarak araştırmacıların sıklıkla başvurduğu bir yapıt olmuştur. Bu eserinde coğrafyadan tarihe, yerli yabancı birçok arkeolojik, filolojik ve edebi kaynak kullanılmıştır. Osmanlı arşiv belgelerinin alanla ilişkili bir şekilde kullandığı bu çalışmada, şahsi gözlemleri ve yerel sözlü kaynaklara da başvurulmuştur. Kaynak zenginliğini yansıtmaları bakımından arşiv kaynakları ile ilgili açıklamalarını sizinle paylaşmakta yarar görüyorum:

Arşiv Kaynakları:

"a. Tapu defterleri (TD) : Başbakanlık Arşivi'nde Diyarbekir ve Mardin'e ait 64, 134, 200, 310, 764 ve 998 numaralı defterler. Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme kısmında 97 ve 117 numaralı defterler.

b. Evkaf Tahrir Defteri {E TD): Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme kısmında 552 numaralı defter.

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 7, 2021 Güz,
e-ISSN: 2651-4605**

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

c. Maliye Defterleri (MAD) : Başbakanlık Arşivi'nde bulunan bu tasnife ait 20.000 deftere ait fişler teker teker incelenerek 100 kadarı tetkik edilmiş ve Mardin'le ilgili kayıtlara tesadüf edilenlerden bir kısmı metinde haşiyelerde gösterilmiştir.

d. Mühimme Defterleri (MÜD): Başbakanlık Arşivi'nde 1-75 numaralı defterler (Topkapı Sarayı'nda bulunan 12321 numaralı ve 951-952 tarihlerine ait Mühimme'de Mardin ile ilgili kayıt yoktur).

e. Ruûs Defterleri (Ruûs): Başbakanlık Arşivi'nde Kepeci Tasnifi, 207-257 numaralı defterler.

f. şer'iyye Sicilleri (řS): Mardin'e ait şer'iyye sicilleri Diyarbakır'da Ziya Gökalp Müzesi'nde bulunmaktadır, 179- 266 numaralı defterler incelenmiştir. Bunlardan sadece 255 numaralısında 996 (1588) tarihine ait bir kaç sahife vardır (s. 21- 24 arası). Diğerleri daha sonraki yıllara, yüzyıllara aittir. Metnin haşiyelerinde istifade edilenlerin numaraları ayrıca verilmiştir.

g. Ali Emîri ve Fekete tasniflerine ait münferit vesikalardan da faydalanılmıştır. Başbakanlık Arşivi'ndeki numaraları haşiyelerle belirtilmiştir.” (Göyünç, 1969, Giriş)

Kitabın sonunda Mardin kenti ve çevresinin Osmanlı dönemindeki Padişah Hasları, Diyarbakır Beylerbeyi Hasları ve Timarlar numaralandırılarak lejantlarla haritada verilmiştir. Metin içinde de bu yerleşmeler hakkında açıklayıcı bilgiler olduğu gibi, kendisi bizzat alanda gezerek günümüzde yerleşimin sürdürüldüğu ve sürdürülmediği yerleşimler belirtilmiştir.

Bu gezilerinde yöreyi bilen bir kişi olarak kendisine rehberlik eden Mardinli dostları ve öğrencilerine teşekkürleri her zaman olduğu gibi vefa duygusunun tezahürüdür. Burada günümüzde giderek azalan emeği küçümseyen bir kuşağın çığıla arttığı bir dönemde, onlara örnek olması bakımından hocamın bu teşekkürlerini paylaşmak gerekliliğini duyuyorum:

“Çalışmalarımızı, büyük bir hoşgörölülükle madden ve manen destekleyen hocam Prof. M. T. Gökbilgin'e, zaman zaman fikirlerinden faydalandığım veya çeşitli yardımlarını esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım Doç. Dr. B. Kütükoğlu'na, Doç. Dr. C. Orhonlu'ya, Doç. Dr. M. Özergin'e, Ermenice'den Mardin'le ilgili bir parçanın tercümesi zahmetine katlanan sayın Bay H. Andreasyan'a, harita ve plânın nefis bir

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

şekilde çizilmesine büyük çaba harcayan aziz arkadaşlarım Asistan Dr. M. Bener ve Asistan K. Göçmen'e, Mardin'e son yıllarda yaptığım müteaddit gezilerde bana çevreyi görmek ve tanımak imkânını sağlayan başta Veysi ve İsmet Muharremoğlu kardeşler olmak üzere bütün Mardinli dostlara, halen çeşitli vazifelerde bulunan eski öğrencilerime, Mardin şehrine ait haritada tarihî eserlerin yerlerinin tesbitinde yardım eden öğrencim Lutfullah Artık'a, kitabın basılmasını uygun gören Fakültemiz Yönetim Kurulu üyeleri ile dizgi ve baskı işlerine büyük bir titizlik gösteren Edebiyat Fakültesi Basımevi mensuplarına burada açık teşekkürlerimi belirtmek benim için mutluluktur (1969, Önsöz, XI).

Bu ve benzeri çalışmalar ışığında, Osmanlı Devlet Arşivleri üzerine birçok araştırma ve yayın, bilim dünyasında yerini almıştır. Artık gururla söyleyebiliyoruz ki, günümüzde yurt içi ve dışında değişik üniversite ve enstitülerde Osmanlı Tarihi ve Coğrafyası üzerine arşiv kaynaklı onlarca kitap ve dergi yayımı bulunmaktadır. Bu konuda yapılan akademik kongre ve sempozyumlar da dikkat çekici bir artış içindedir.

Üniversitelerarası Bir Meslek Hayatı

Hocamızın hayatını bilenler, sıkça üniversite değişikliği yaptığının farkındadırlar. Bu değişikliklerin kimi kendi isteği, kimi de sürgün denilebilecek mahiyettedir. Bazen bu değişiklikleri, bazı önyargılı kimseler dışarıdan, hocamızdan kaynaklanan bir geçimsizlik gibi göstermeye çalışsalar da onu yakından tanıyan bizler çok iyi biliyoruz ki, onun haksızlığa karşı boyun eğmeyen dik duruşundan kaynaklanmaktadır. Biliyoruz ki, hocamızın şefkat dolu, güler yüzlü, cana yakın, mütevazı, çoğu tanıyanların söylediği gibi, “İstanbul Beyefendisi” kişiliği altında haksızlığa boyun eğmeyen bir kişilik vardır. O, maddi çıkara, makama, statüye itibar etmez!

Üniversite değişikliklerinden ilki, 1971 yılında kendi isteği ile İstanbul Üniversitesinden Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'ne geçmekle olmuştur. Bu ani gidişine bazı öğrencileri anlam verememiş olsa da o, bu yeni üniversitede öğrencilerine yeni ufuklar açmak istemiştir. Zeki Arıkan ve Ahmet Yaşar Ocak gibi öğrencilerini buraya davet ederek asistanlık sınavlarına girmesini tavsiye etmiştir (Karakoç, 2008; Akyol, 2014).

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

Burada 27 Mart 1973 tarihinde profesörlük kadrosuna geçti. Dört yıllık bir hocalığın ardından 1977 yılında İstanbul niversitesine geri döndüğünde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakınçağ ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kürsüsü Başkanlığına getirilmişti.

Başbakanlık Arşivleri Genel Müdürlüğü

Bu görevinde iken 1979-1980 yıllarında, Başbakanlık Arşivi Genel Müdürlüğüne ataması oldu. Arşivde Cumartesi günlerinin açık olması, süreli bir dergi çıkarılması, çalışma sırasında çay ve kahve içiminin yasaklanması gibi bazı köklü değişiklere gitmiştir. Buradaki kısa süreli görevi sırasında çıkarmaya çalıştığı dergi konusunda başarılı olamayınca bunu, *Osmanlı Araştırmaları/Ottoman Studies* olarak kendi gayreti ile dışarıdan çıkarmayı sürdürmüştür.

Bu görevde iken hocamı tanıımıyordum. Ancak yıllar sonrası, bu görevi ile ilgili kendisinden ve arşivde çalışan bilim insanlarından çok dinlemişizdir.

Özellikle sevgili eşi Ayten Teyzemizin bir arşiv ziyareti sonrası yaşadığı bir anısını anlatması hala kulağımızda ınlar:

“Bu hocanız var ya bu hocanız, beni makam arabasına bindirmezdi!” diye başlayıp Hocamızın 1979 yılında Arşivler Genel Müdürü olduğu sırada onu aracına almayıp evlerine otobüs bileti vererek gönderdiğini şu şekilde sözlerine devam etmişti.

“Kendisi Sultanahmet’teki Arşiv Binasından makam aracına binip bana otobüs bileti vererek; ‘Sen Belediye otobüsüne bin. Sirkeci Araba Vapurunda buluşalım’ dedi. Ben orada onu bekledim. O makam aracıyla geldi, vapura binmek için jetonumuzu alıp vapurla şkdar’daki evimize geçtik..” diyor ve bir yandan da hocamın tepkisini ölçmek için ona bakıyordu.

Rahmetli Hocam bu sırada gülerek; “ocuklar ne yapayım? Makam aracına eşimi bindirsem, ‘Hoca eşini makam arabasıyla Sultanahmet’te gezdiriyor’ derler”, demişti.

“Hocam neden Sirkeci’de iniyorsunuz? şkdar’daki evinize kadar makam aracınıza binseniz olmaz mı?” diye sorduğumuzda da “ocuklar, devletin arabası o kadar yolu gidip yakmasın. Aslında ben hiç

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

kullanmayacağım ama, ‘Araca gerek yok!’ diye şoförü içten çıkarırlar. Zavallı işsiz kalmasın diye biniyorum”, diye açıklamada bulunuyordu.

Ayten Teyzemiz ve Hocamızın bu anlattıkları, her birimize tarih dersleri kadar hayat dersi de veriyordu.

Hocamı Tanıdığım Yıllar

Hocamı ilk seçmeli ders olarak seçtiğim, Yakın Çağ ve Cumhuriyet Tarihi Kürsüsü derslerinde tanıdım. 1978-1979 döneminde başladığım üniversitemizin birinci sınıfında, asıl kürsümüz olan Eski Çağ tarihinin hazırlık derslerini almıştık. O yıllarda İstanbul ve Ankara üniversiteleri Tarih Bölümlerinde Kürsü sistemi vardı. Bir öğrenci, daha önceki öğrencilerin doğrudan başladığı Tarih Bölümü yerine, Kürsü olarak bir bakıma şimdi Ana Bilim Dalı olarak bildiğimiz kürsülerde derslere başlardı. Tarihi çok sevmemden dolayı diğer kürsüleri de yazmıştım. Ancak ilk sırada Eski Çağ Tarihi Kürsüsü olduğu için onu kazanmıştım. Bir de diğer kürsüler sözel puandan öğrenci alırken Eski Çağ Tarihi Kürsüsü eşit ağırlıklı puanla öğrenci alıyordu. Bu sistem, YÖK’ün kuruluşu olan 1982 yılına kadar ancak dört yıl sürdü. Yani tam bizim öğrencilik yıllarımıza denk geliyor. İkinci sınıfta, üç kürsüden oluşan yardımcı sertifika seçiyorduk. Öğrenciler, seçtikleri bu dersleri, üç yıl sürecek asıl sertifika dersleri ile birlikte sadece iki yıl alıyorlardı. Ben de bazı hocalarımızın tercihleri Arkeoloji, Prehistorya ve Önasya Arkeolojisi Kürsülerini seçmemi arzu etmelerine rağmen bazı arkadaşlarımla ve başka kürsülerden hocalarımla etkisi ile Tarih Bölümünden kürsülere yönelmiştim. Böylelikle Orta Çağ, Umumi Türk Tarihi ve Orta Asya Tarihi, Yakın Çağ ve Cumhuriyet Tarihi Kürsülerini seçtim.

Bu arada ikinci sınıfta, Yakın Çağ ve Cumhuriyet Tarihinden Nejat Hocamın Türkiye Tarihi ve bütün fakülte öğrencilerine verdiği İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri derslerine başladım. Dersleri, bizimle sohbet eder gibiydi. Tatlı bir anlatımı, babacan, şefkatli bir kişiliği ile dikkatimizi çekiyordu. Anlattığı bilgiler ve tavsiye ettiği kitapların birçoğu halen aklımdadır. Özellikle tavsiye ettiği Şevket Süreyya Aydemir’in, *Suyu Arayan Adam* ve Falih Rıfkı Atay’ın *Zeytin Dağı* benim de öğrencilerime tavsiye ettiğim kitaplar arasında oldu.

Fakülte öğrencilerinin ortak aldıkları İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri dersi ise, farklı düşüncelere sahip olan; özellikle Ülkücü bilinen

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

Tarih ve Edebiyat Kürsüleri öğrencileri ile sol bilinen Felsefe Kürsüleri öğrencilerinin birlikte ders yapmalarından dolayı gergin geçen derslerdi. Amfi içinde gerilim içinde geçen dersler, teneffüs aralarında büyük kavgalarla bitiyordu. Zira 1980 askeri darbesi öncesi sıkıyönetim günlerinde ders içinde yapılacak kavganın iki ay, ders çıkışı koridorda olması 15 günlük bir gözaltına alınacağı konusunda öğrenciler arasında bir görüş vardı. Böyle bir günde, herkes dersten çıkınca koridorda büyük bir kavga başlamıştı. Henüz sağ ya da sol olarak tam tanıyamadığım öğrencilerin kavgası arasında kalmıştım. Sağdan, soldan yumruklar atılıyordu. O anda ne olduysa tüm öğrenciler sağa sola kaçıştılar. Meydan boşalmıştı. Meğer kapıda görevli olan askerler içeri girmişlerdi. Ben şaşkınlık içinde beklerken bir asker tüfeğin namlusunu karnıma doğrultmuştu. Bu arada gözüm askerin tetiği çeken parmaklarına ilişti: “Eyvah karnımdan vuruluyorum!” diyerek balıklamasına koridorun kaygan beton zeminine kendimi attım. Neden sonra tüfek patlamıştı. Koridorda güçlü bir ses çınlaması içerisinde, ellerimi karnıma götürdüm. Karnımda herhangi bir yaralanma yoktu. Başımı yukarı kaldırdığımda tavanda bir delik açıldığını gördüm. Demek ki asker, tetiğe tam basacağında namluyu üzerimden tavana çevirmişti. Tavandaki namlu deliği, eğitim hayatım boyunca dört yıl kaldığı gibi, daha sonra fakülteyi ziyaretlerimde birkaç yıl daha kaldı. Kısacası o günlerde ne derslerimizin ne de hocalarımızın kıymetini anlayacak durumda değildik. Rahmetli hocam, bu gerginliklere rağmen hiçbir zaman güler yüzünü bizden eksik etmedi.

Nejat Hocamın o günlerde dikkatimi çeken bir yönü de Beyazıt'ta, Üniversitenin ana giriş kapısında bulunan yemekhanesine öğle yemeğine giderken sağında ve solunda koluna takıp yemeğe götürdüğü insanlar olurdu. Bunlardan biri de sıkça kitap aldığım fakültenin ayniyat memurlarından Ömer Bey'di. Daha sonraki yıllarda Boğaziçi ve Selçuk'ta bizi de yemeğe götürmesinden gördük ki, ona göre memur ya da hoca, asistan fark etmezdi. Herkesle kol kola yürüyebilir, herkesi yemeğe davet edebilirdi. Gariban babası, gönül adamıydı. Yine bu konuda o tarihlerde katıldığım Prof. Dr. Afif Erzen Hocamızın Van Kazıları'ndaki bir anımı paylaşmak istiyorum. O sırada Afif Hocamız bölgede kurduğu, İstanbul Üniversitesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeolojik Araştırma merkezindeyiz. Merkezin temizlik ve yemek işlerine bakan görevlileri Bekir ve Danyal, daha önce İstanbul'da Edebiyat Fakültesinde işçi olarak çalıştıklarından

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

söz açtılar. Bana, “Fakültede bir hocamız vardı, her sabah erkenden fakülte girişinde onun yolunu beklerdik. Adeta kapı önünde içtima olurduk. Keşke onun öğrencisi olabilseydin, keşke onu tanısaydın”, diyorlardı. Ben, “Kim?” diye sorunca, “Nejat Göyünç” demezler mi? Ben de hocamla ilgili bu sözleri duymaktan mutluluk duyarak, “O benim de hocam, tanımaz mıyım?” diye cevap verdim. O yıllarda hocamı biraz uzaktan tanıyordum, ama zamanla daha yakından tanıma şansı bulacaktım.

Boğaziçi Üniversitesi’nde Kesişen Yollarımız!

1980-1982 yıllarında İstanbul Üniversitesinde görevi sırasında yarı zamanlı ders aldığı Boğaziçi Üniversitesi’ne, Rektör Prof. Dr. Ergun Toğrol’un daveti üzerine, 1982 yılında Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları Enstitüsü kurucu müdürü olarak geçmişti.

O sıralar, 1982 yılı Haziran ayında üniversiteden mezun olmuşum. Eski Çağ Tarihi Kürsüsünün yapmış olduğu Yüksek Lisans ve Araştırma görevlisi sınavlarına girmiştim. Kürsümüze o sırada ne Yüksek Lisans öğrencisi ve ne de Araştırma görevlisi olarak eleman alınmamıştı. YÖK’le birlikte ilk kez yapılan bu sınavlarda diğer kürsülere de o yıl öğrenci alınmadığını duymuştum. Araştırma görevliliği sınavında, önüme Prof. Dr. Afif Erzen ve Prof. Dr. Oktay Akşit hocamızın Cambridge Ancient History’sinin kalın çitlerinden birinin ortasından rastgele açarak, “Burayı çevir” dedikleri metin, bir hayli zordu. Sınavla ilgili başka bahanelerim de olabilir, ama belli ki yabancı dilim zayıftı. Dil eğitimi almalıydım ama nasıl?

İstanbul’da öğrencilik yıllarımda yaptığım işportacılığı da sürdürüyordum. Dil eğitimim için planlar yapmaktaydım. Bu nedenle, köye dönüp dönmemekte tereddüt ediyordum. Ancak o sırada ekonomik sıkıntılarının olduğunu yakından bilen köyümüzde Ortaokul Müdürlüğü yapan ve ihtilalle birlikte Belediye başkanı olan Müslim Öztürk Hoca, bana bir mektup yazdı. Yakın bir köyde vekil öğretmenlik olduğunu söyleyip köye davet ediyordu. Bu mektup üzere kasabamıza döndüm ve kendisine, ortaokulda Sosyal Bilgiler öğretmeni olup olmadığını sordum. O da olmadığını, Sosyal Bilgiler Dersleri ile birlikte öğretmeni olmayan Din ve Ahlak Derslerine de girebileceğimi söyledi. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bu derslere girebilmem hususunda bir dilekçe vererek derslere başladım. Öğretmenliğimin ilk günü, 24 Kasım Öğretmenler

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

Günü Anma etkinliği yapılıyordu. Öğrenciler büyük bir sınıfta toplanmıştı. Öğretmenler odasından Müdür Cihangir Uçak ve öğretmenlerle sınıfa geçtik. Cihangir Hoca, sınıfa girince öğrencileri selamlayıp, “Bu yıl Öğretmenler Günü ile ilgili konuşmaları köyümüzün ilk öğretmeni Ramazan Sakarya Hocamızla, ilk öğretmenlik gününü yaşayan Hasan Bahar Hoca yapacaklar demez mi? Her şey doğaçlama gelişmişti. Hiçbir hazırlık yapmamıştım. Eğitimci olarak köyümüzde tanıdığımız benim de ilk hocam olan Ramazan Sakarya, konuşmalarını yaparken ben de kafamda konuşmamı hazırlayarak ondan sonra konuşma yaptım. Konuşmamda Antik Dönemlerden günümüze dünya ve Türk tarihlerinde her bir büyük adamı yetiştiren hocalardan söz edip durumu kurtardım.

Kasabamda vekil öğretmenliğe başladıktan sonra her gün kahveye gelen gazeteleri tarayıp Yüksek Lisans ve Araştırma Görevlilikleri sınav ilanlarını araştırmaya koyulmuştum. Bir gün gazetelerden birindeki ilanda, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsünün, Yüksek Lisans öğrencisi alacağından söz ediliyordu. O sırada Nejat Hoca'nın Enstitüsünün Müdürü olduğunu bilmiyordum. İlane müracaat etmek üzere, bir aylık öğretmenliğim sonunda istifa ederek İstanbul'a döndüm. Ancak ben Eski Çağ Tarihi Kürsüsü mezunuydum. Acaba Enstitü sınavına kabul edilecek miydim? İlanda her hangi bir bölüm şartı yoktu. Bu endişelerle sınava müracaat ettim.

Maceralı bir günün arkasından Enstitüye müracaat edip bir hafta sonra sınava girdim. Sorular, son dönemlere ait dünya ve Türkiye tarihi ile ilgiliydi. Sınava, neredeyse Sosyal Bilimlerin bütün alanlarından 250 kadar kişinin girdiğini duymuştuk. Sınavlar sonunda 15 kişi sınavı kazandık. Çoğunluğumuz İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencileri olmak üzere diğerleri İstanbul Üniversitesi Hukuk, Siyasal Bilgiler, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu öğrencilerden oluşmaktaydı. İstanbul Edebiyat Fakültesinden sınavı kazanan arkadaşlarımızdan dördü, Tarih Bölümünün farklı kürsülerindendi. Diğerleri de Sosyoloji ve Felsefe bölümlerindendi.

Hocamızın burada almış olduğu öğrenciler içinde, Boğaziçi Üniversitesi mezunu olmaması dikkatimizi çekiyordu. Biz, bir yıl hazırlıkta yabancı dil eğitimi aldıktan sonra geleceğin Araştırma Görevlileri olacaktık. Hocamız, farklı disiplinlerden öğrenciler aldığı için zaman zaman eleştiriliyordu. Bu bizim de bulunduğumuz ortamlarda dile geliyordu. Hocamız da bu eleştirileri duymuş olmalı ki, “Cumhuriyetimiz

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

sadece Tarih alanında değil Hukuk, Siyasal, İktisat, Felsefe vb. gibi tüm bilim alanlarında yenilikler yapmıştır. Biz, bu enstitüde tüm bu yenilikler üzerine araştırmalar yapacağız” diyordu. Bu görüşleri sanırım tarihçiler arasında tartışıldığı gibi, diğer alanlarda da tartışılıyor olmalıydı. Hocamın bu yöndeki tercihleri, daha önce İstanbul Üniversitesi ve sonraki yıllarda Selçuk Üniversitesinde almış olduğu yabancı dil mezunlarından seçtiği Yüksek Lisans ve Doktora öğrencileri için de eleştirilmişti.

Hocam bu eleştirilere de “Evladım, İngiliz arşivleri için İngilizce, Alman arşivleri için Almanca, Rus arşivleri için Rusça bilen öğrencilere acilen ihtiyaç var. Biz onlara Osmanlıca öğretim tarih misyonu vermeliyiz. Bakın Sözde Ermeni Soykırımı Meselesinde, kaç tane dil bilen, dışarıda bizim hakkımızı savunan adam var? Bizim bu konularda devletimizin davasını dışarıda anlatacak elemanlara ihtiyacımız var..”

Hocamızın farklı dil bilenlerin farklı ülkelerde bizi savunacağına inanıyordu. Her alanda devletimizin yanında olacak çok disiplinli tarihçilere ihtiyaç vardı. Bu görüşlerinden meslek hayatı boyunca vazgeçmediği, farklı disiplinlerden tarihçiler yetiştirmeye devam etmesinden anlaşılmaktadır.

Hocamızın farklı disiplinlerden öğrencilerle çalışması batıda interdisipliner çalışmalar yapılan enstitülerde çalışmasından da kaynaklandığını sanıyorum. Bu konuya bir örnek olarak vermemiz gerekirse, En yakın arkadaşlarından Prof. Dr. Wolf Dieter Hütteroth’la Almanya’daki interdisipliner çalışmalar üzerinde konuşmalarımızda kendisinin Coğrafya, Tarih ve Siyaset Bilimi üzerine çalıştığını, Yüksek Lisans aşamasında her bir öğrencinin en az üç disiplinde çalışması gerektiğini belirtmişti.

Boğaziçi Üniversitesi’nde ilk yıl biz hazırlık sınıfında olduğumuzdan hocamızla fazla görüşemiyorduk. Ancak hocamız Enstitü adına konferanslar, konserler, resim yarışmaları düzenliyor; biz de bu faaliyetlerde kendisine yardımcı oluyorduk.

Hocamızın ilk yılı yoğunluk içindeydi ve odasına kendisini görmeye gittiğimizde nerdeyse yoğunluktan görüşmek olanaksızdı. Ancak bir yaz günü hocamı ziyaret için odasına gittiğimde onun müdürlükten ayrıldığını söylediler. Enstitüdeki odasından başka bir binadaki odada geçici olduğu belli ki gözden irak bir yerde bir oda vermişlerdi. Hocamın kapısını çalıp içeride gördüm. Mahzun, kendi başına oturuyordu. Selam

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

verip hatırını sorduğumda, o hiç uzatmadan “Beni sürdürler evladım, İnönü’ye gideceğim. Seni de götürüyüm”, dedi. “Hocam, yabancı dilimi tam halledemedim. Burada dilimi halledersen sizin yanınıza gelirim. Ama malum bakıma muhtaç kardeşlerim var. Konya’ya gitseydiniz keşke!” demiştim. “Konya da büyük bir yer. Bir süre Malatya’da kafamı dinlerim hiç olmazsa!” deyip konuyu kapattı. Havadan sudan konuşmaya başladık.. Koluma girdi, konuşarak Rumeli sırtlarından Bebek’e indik. Durakta bir süre bekleyip gelen körüklü bir belediye otobüsüne binerek ayakta yine kol kola Sirkeci’ye geçtik. Oradan Hacıbekir Tatlıcısına uğradık.. “Sana bir demirhindi söyleyim evladım” dedi. “Hocam yıllarca ben bu caddede işportacılık yaptım. Hacıbekir’den çok limonata, vişne içtim. Ama Demirhindi nedir bilmiyorum” dediğimde; “Padişah içeceğidir, beğenirsin” dedi. Demirhindiyi içince beğenmiştim. Her Hacıbekir’den geçişimde hocamın ruhu için bir Demirhindi içmeden oradan geçmiyorum. Bir ara karşılaştığım öğrencilere de oradan Demirhindi söyledim. “Ama hocama dua edin!” dedim devamında. Onun adına masamdaki şekerleri de ikram ederim. Bize kazandırdığı güzel hasletlerden biri de odur. Odasına giren her öğrencisine şeker ikram ederdi. Bazen sınıfta da ikramları olurdu. Aslında onun güler yüzü, ikramların en güzeliydi.

Hacıbekir’den kol kola yürüyerek Cağaloğlu Yokuşu’nu tırmandık. Basılmakta olan “Osmanlılar Dönemi Ermeniler” adlı kitabını merak ediyordu. Yayınevine uğradık, baskısını inceledi ve Sahaflar üzerinden Beyazıt ve eski fakültemize geçtik. Fakültede olan birkaç hoca ile görüştük, Yine yaya olarak Beyazıt’a döndük. O gün uzunca bir gün geçirmiştik, ama benim için beş dakika kadar kısa geçti. Hocam için de öyle olmalı ki evine davet etti. Ben Cağaloğlu’nda vedalaşırken, “Evladım eve gidelim bizde kalalım” diyordu. Ben de “Hocam Küçükpazar’da köylüler var. Onlarla kalacağım, beklerler” dedim. Aslında ben de kalmak istiyordum. Ama üzerimde ne gecelik kıyafet ne ayağымda düzgün ayakkabı ne de sağlam bir çorap vardı. Hocam kınamazdı, biz utanırdık. Geçmişte her evine gidişimizde Üsküdar’da Cami şadırvanında ayağımızı yıkar yeni çoraplarımızı giyerdik. Hocama şimdi, “Durun hocam, ben şadırvana mı gideceğim” diyecektim?

Neyse detaya boğmadan hocamızla görüşmemize dönelim. Bu beraberlik, hocamı Boğaziçi öğrenciliğimde son görüşüm oldu. O Malatya’ya gitti. Bense bir süre kaldım Boğaziçi’nde. Bu süreç için de İstanbul Üniversitesi’nden hocalarımın ısrarı ile memleketim olan Konya

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

müracaatım oldu. İstanbul'dan ayrılmak istemeyerek gitmişsek de bazı yanlış anlamalardan dolayı kabul edilmedim. Aradan iki yıla yakın bir zaman geçti. Bu sürede yedek subay olarak askerlik yaparken, hocam Malatya'dan Konya'ya sürülmüş. Bu sürgünlük olayını, o zaman Selçuk Üniversitesi rektörü olan Prof. Dr. Halil Cin'le olan bir sohbetinde anlatmıştı. Dinlemiş olduğum bu anısını yazılı hale getirmesini, hocam için Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde yayımlayacağımız armağan bir kitapta (Bahar vd., 2013) yazmasını rica ettik.

Halil Cin Hocamız, telefonda kendisin aradığımda durumu anlatmış el yazısı ile gönderebileceğini belirtmişti. Ben de “Tabi Hocamın Konya'ya gelişi ile ilgili anımızı, bir Tarih Bölümü ziyaretinizde Hocam, Arkadaşı W. D. Hütterorth ve bizim de bulunduğumuz bir toplantıda anlattığını, bu anısını gelecek kuşaklarla da paylaşmasının önemli olduğunu ve bilgisayar ortamına aktarabileceğimizi belirttim. Sağ olsun, hastanede bacağı kırılmış yatan sevgili eşine refakat ederken bize yazısını hazırlayıp ulaştırdı. Yeniden kendisine teşekkürlerimizi ilettik.

Sayın rektörümüz Halil Cin'in o günleri anlattığı yazısı:

“Merhum Nejat Hocayı Selçuk Üniversitesi Rektörü olduğum sırada 1987 yılında tanımak zevkine nail oldum. O yıllarda 2547 sayılı Kanununun 7/L maddesinin uygulanması çok yaygındı. Bu maddeler genelde rektörlerin istekleri üzerine YÖK tarafından kararlaştırılırdı. Rektörler bazen YÖK üyelerinden birinin isteği veya YÖK'ün eğilimine göre öğretim üyelerinin bir başka üniversitede görevlendirilmesi işlemi yapılırdı. İdeolojik görüş ayrılıkları veya idare ile çeşitli sebeplere dayalı sürtüşmeler 7/L maddesinin uygulama gerekçesi yapılırdı. Görevlendirmeler genelde görevlendirilen öğretim üyesinin görüşlerine zıt veya yönetimde başarılı bir rektörün üniversitesine yapılırdı.

..Hocaya ceza gibi uygulanan tayin bizim için nimet olmuştu. Hoca Selçuk Üniversitesi'nin eğitim öğretim kültürel faaliyetlerin içinde aktif olarak yer aldı. Tarih Bölümü'nde master ve doktora çalışmaları yaptı. Birçok değerli insan yetiştirdi. Hoca gerçek anlamda bir kâmil insan, değerli bir hoca, seçkin bir bilim adamı, müstesna, hakşinas, kadir bilir bir dosttu. Bana bir gün sevgili kızının yapmış olduğu güzel bir tabloyu hediye etti. Bana her zaman rahmetli hocayı hatırlatır.” (Cin, 2013, s. 13-15).

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

Malatya günleriyle ilgili Nejat Hocam fazla konuşmamıştı. Ancak bazen; “Çocuklar, insanları statülerine göre değerlendirmeyin. Benim görevime profesörler son veriyordu. Ama bir aycı kurtardı. aycı, doğru tanıklık edince kurtuldum” diye, bu olayı da örnek göstererek, insan ilişkilerinde makam ve mevkie itibar etmemiz konusunda bize sürekli öğütler verirdi.

Hocamız iyi ki de Malatya’dan sürülmüş!

Bu sözümü, geçen gün bir arkadaşım da söyledi. “İyi ki Hocam Malatya’dan sürülmüş. En güzel günlerini Konya’da geçirdi. En çok tarihçiyi burada yetiştirdi. O olmasaydı biz nasıl olurduk?” diyordu.

Konya’da En Güzel Yıllar!

Hocamız, Konya’da 1985-1994 yıllarında görev yaptı. En uzun süreli görevde bulunduğu bu yıllar, en güzel günlerini kapsar. Görevi, 1994 yılında sona ermesine rağmen Konya’daki öğrencileri ile bağlantısını kesmemiştir.

Hocam, Bilecik’te yedek subaylığım sırasında Konya’ya gelmişti. Bu sırada çalışma alanım Eskiçağ Tarihi alanı ile ilgili asistanlık sınavı açılmıştı. Askeri görevim sırasında bir hafta sonu gelerek katıldım. Kazanmış olduğumu birkaç hafta sonra haber aldım. Eylül ayında kazanmıştım. Ama Aralık başına kadar askerliğim devam etti. Askerlik görevim sonunda, o sırada Zindankale’de bulunan Fakültemize uğradım. Hocam beni görünce, orada boş bulunan bir masayı göstererek, “Evladım, bak masan seni bekliyor. Oturup görevine başla” dedi. Ben, “Hocam valizim otogarda emanette. Köye geçmem lazım, askerlik şubesine uğramalıyım. Birkaç gün müsaade eder misin?” dediğimde. “Köyüne her zaman gidersin. şimdi sen hemen görevine başla!” dedi. Hocam rica edince kırılır mıydı? Göreve ayağımın tozu ile başladım. Böylece yıllarca ğrencisi olduğum hocamla çalışma imknı da bulmuştum.

Yüksek Lisans derslerimde Hocamdan, “Osmanlı Diplomatığı” derslerini tercih ederek, bu şekilde ğrencisi olmayı sürdürdüm. Aldığım bu ders sayesinde, hocamla Httheroth’un yürüttüğü Osmanlı Tahrir alışmaları Projelerine katılma şansım oldu. Bu dönemde Nejat Hocamla Httherorth’un çabaları ile Konya’da Osmanlı Defteroloji Kongreleri başlatıldı. 1990-1991 yılında Konya’da düzenlenen alıştaylar, 1994

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

yılında Erlangen’de yapılacak olan Uluslararası Defteroloji Kongresi için bir adım oldu. Hocama olan saygım ve onun bana güvenmesi sonucu bu çalışmalarda görev aldım.

Yurt dışına ilk çıkışım da “Osmanlı Defterlerini Bilgisayar Ortamına Aktarma Projesi” ile ilgili olarak 1992 yılında Almanya’nın Erlangen Coğrafya Enstitüsünde Prof. Dr. Wolf Dieter Hütterorth ve Bayreuth Üniversitesinden Prof. Dr. Arno Kleber ile çalışmalarda bulundum. Ne yazık ki bu çalışmalarımız, Hütterorth’un çalıştığımız günlerde beyin kanaması geçirmesi ve enstitüden emekli olmasıyla sekteye uğradı. Ancak iki yıl sonra onun ve hocamızın gayretleriyle Erlangen’de Uluslararası Defteroloji Kongresi düzenlendi. Bu çabalar, Osmanlı Defter Çalışmalarının Uluslararası düzeyde gündeme gelmesinde önemli bir zemin oluşturmuştur.

Hocam Konya’da bulunduğu sürede Halil Cin hocamızın da belirttiği gibi, tam bir bilim maratonu başlatmıştı. Her hafta yurt içi ve dışından konuşmacılar davet ediyor, her konferansta rektör bey hazır oluyor, TRT’nin de ilgisiyle buradaki faaliyetler, Türkiye gündeminde yer alıyordu.

Hocam bütün bu yoğunluğuna rağmen İstanbul’daki ailesini ihmal etmiyordu. Haftada bir ya da 15 günde bir tren yolculuğuyla İstanbul’a gidiyordu. Onun için bu yol, uzun gelmiyordu. Aksine yol boyunca Anadolu insanı ile yolculuk yapmak, hoşuna bile gidiyordu. Yolculuğu, uzun sohbetlerle geçiyor olmalı ki bazen, “Evladım, bu yolculukta - eşimden dolayı- senin Sarayönü’nden bir hemşerinle yolculuk ettim, selamı var” gibi selamlar getiriyordu.

Hocamın her tren dönüşü omuzunda, mutlaka kitaplardan oluşan bir çantası olurdu. Bu kitaplar yüksek lisans ve doktora yapan öğrencileri için kitaplığından taşıdıklarıydı. “Hocam taşıyalım” dediğimizde de “Evladım ben taşıyacak güçteyim” der ve çantasını vermek istemezdi. Bu sırada, “Hocam, bizim için taşıdığımız kitaplar, lütfen taşıyalım” diye ısrar ederse taşımamıza izin verirdi.

Hocamız hiçbir zaman kendisine ait bir işi, başkasına yaptırmazdı. Notlarını kendi tuttuğu gibi uzatma yazılarımızda bile bize raporumuzu yazdırmazdı. Bunun bir nedeni de bize yazdığı raporlarda övgüler yazabilmek içindi.

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

“Hocam mahcup oluyoruz. Çok güzel övgüler yazmışsınız” dediğimizde, “Evladım, bu övgüyü sız hak ediyorsunuz. Dosyanızda bulunsun, bu ileride işinize yarayacak!” diyordu.

Hocamız, hayatımızın her yönüyle ilgilenir, özellikle sigara ienimizle müthiş bir kovalamaca içerisine girerdi. Hocam sigara içtiğimi anlamasın diye, onunla görüşmeler öncesinde sigara imiyordum. Bir gün görüşmemi yapmış sigara içmek için kendimi dışarı zor atmıştım. Tam sigaramdan çekerken, aniden kapıyı açıp beni yakalamaz mı? Tam o sırada yaşadığım mahcubiyetin etkisiyle elimde sigara, kolum yukarıda donup kalmaz mı? Hocam bu sırada gülerek, “Evladım ne yapayım, şeytan gr dedi. Ben de sizi utandırmak istemiyorum. Ancak gençsiniz, ciğerlerinize üzülüyorum”, diyerek hafifçe yanağımı okşadı. Hocamızın bu yaklaşımı ile nasıl sigara iebilirdik ki? Ona olan saygımızdan yokluğunda dahi artık sigara iemiyorduk.

Hocamla ilgili çok şeyler anlatılabilir. Ancak sınırlı bir zaman ve mekn içinde ne kadarını söyleyebiliriz? Hocamla ilgili yazılarda ortak değerlendirmelerden bazı başlıklar yazarak bazı meziyetlerini şu şekilde özetleyebiliriz:

-şefkatlidir, Babacandır, Vefalıdır, Mtevazıdır, Yardımseverdir, Cmerttir, Tasarrufludur, Fedakardır, Vatanperverdir, Adaletlidir, Hakşınastır, Vefalıdır, Devletidir, İnançlıdır, Cumhuriyetidir, Milliyetidir, Halkidir, Yufka Yreklidir.

Bu meziyetlerinin her biri ile ilgili başımızdan geçen birçok olayı anlatabilirim. Ama burada Hocamın tasarruf ve yufka yrekliliğiyle ilgili bir anımı paylaşmak isterim:

1990 yılında Prof. Dr. Wolf Hütterorth, o sırada bölümümüzde araştırma görevlisi olan Ali Galip Baltaoğlu ve İzzet Sak’la Konya’nın 140 km. güneyinde bulunan kasabamız Gezlevi (Korualan)’ye gidiyoruz. Yolda Sarıoğlan’da kahvede mola verip çay içiyoruz. Garson ocuk, masada ayda şeker kullanmayan hocalarımızın biriken şekerlere el atınca, Hocam bileğinden yakalayıp, “Evladım, bu şeker bizim, parasını dediklerimiz” deyince garson da biz de biraz bozulduk. Bunun zerine hocam, cebinden çıkardığı sarı zarfa şekerleri koyarken, “Evladım biliyorum, hepimiz benim bu davranışıma bozuldunuz. Ama bu ocuk, bu şekerleri çöpe atacaktı. Memleketimizin için israf.. Bunu alamayanlar da var. Ben bu şekerleri topluyorum, evde kalan öğrencilerime veriyorum.”

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

Gerçekten de daha sonraki yıllarda hocamın belirttiğı gibi masada bıraktığımız şekerleri garsonların birçoğunun çöpe attığını gördüm.

Sarıoğlan'daki çay molamızdan sonra yol boyunca tarihi birçok yerleşimleri de inceleyerek Bozkır üzerinden kasabamıza ulaştık. Kasabamız idarecileri ve akrabalarımın bulunduğu bir küçük topluluk, bize İnbaşı denilen mağara önünde bir yemek daveti verdi. Bizim için kesilmek üzere bir de keçi getirdiler. Keçinin kesimine gelince hayvan, korku içinde “mee meee!” diye melemeye başlamıştı. Hocam bu durumu görünce hayvanı kesenlerden kesmemeleri için ricada bulundu. Ancak hayvanı kesmeye karar verenleri kararından döndüremedik. Bu keçi, konuklar için kesilmeliydi.

Hocamın; “Bırakın hayvanı, bakın! ‘İmdat imdat!’ diye bizden yardım istiyor!” demesini belki de onlar şaka zannettiler. Hayvan kesildi. Ahşap çubuklara dizilip şiş yapılırken, geriye kalanı da kazanda kavurma yapıyordu. Ancak hocam o sırada çok kötüydü, şaka yapmıyordu. Önüne yemek konduğunda, hayvanın etinden hiç almadığı gibi, diğer yemekleri de gönülsüz yiyordu. Dönüşte üzgündü. “Hocam iyi misiniz?” diye sordüğümüzde, “Çocuklar, bugün keçinin imdat çığlıklarına karşı yardım edemedim, iyi değilim”, diye üzüntüsünü dile getirdi. Bu olaydan çıkardığımız bir deneyim sonucu, bir daha hocamızın yanında hiçbir canlı hayvan kesilmedi.

Hocamın saymakla bitmez meziyetlerini yazmaya devam edersek;

-O bir Osmanlı münevveri, bir Cumhuriyet aydınıydı.

-O, Osmanlı tarihine sevdalı ve aynı oranda Cumhuriyetin ilke ve inkılâplarına bağlıydı.

-O, Cumhuriyetimizin köklerini Osmanlıda, Osmanlının tacını Cumhuriyetimizde görürdü.

-Tam bir Atatürk hayranıydı. Akademik varlığını ona borçlu olduğunu, her seferinde dile getirirdi. Atatürk'ün ülkemiz için yaptıklarını her fırsatta anlatırdı. Öğrencilik yıllarımızda Şevket Süreyya'nın, *Suyu Arayan Adam* kitabını da bu yüzden tavsiye etmişti. Osmanlının son dönemlerinde ülkemizin eğitim ve ekonomi olarak çöküşünü, Şevket Süreyya burada çok iyi gözlemleyip anlatıyordu. Osmanlılık, Turancılık ve komünistlik gibi birçok ideolojiyi yol olarak seçen Şevket Süreyya, bütün bunlardan vazgeçerek sonunda asıl suyun kaynağını Ankara'da

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

bulduğunu, kitabında betimliyordu. Genç Cumhuriyet tek çıkar yolumuzdu.

-Hocam Cumhuriyete minnettardı. Onu, yetimlikten profesörlüğe yetiştiren oydu.

-O'na göre, akademisyen bir hoca için paranın lafi olmazdı. Para için yazmak, ders vermek utanılacak şeydi. Geçenlerde hocamla ilgili bir web konferansında, birlikte çalıştığı bir hocamız, Nejat Hocamın odasına geldiğinde Hocanın, “Bugün çok utandım” dediğini anlatır. Hocamıza “Hocam neden utandınız, bir şey mi oldu?” deyince de “Evladım, üniversitede hocalar para konuşuyordu. Bir hoca para konuşur mu, bundan utandım” dediğinden söz etmişti.

Vefatı

Sevgili eşi Ayten Teyzemizin vefatından sonra yazdıkları, hocamın son anına kadar mesleği, arkadaşları ve ailesi ile birlikte olduğunu gösteriyor:

“Sevgili Nejat'cığim, Her zamanki gibi o haftayı da yoğun bir şekilde geçirmiştin. Pazar akşamı Ankara'ya gidip, Salı Türk Tarih Kurumu toplantısı, Çarşamba Büyük Millet Meclisi Başkanlığının destek ve teşvikiyle gerçekleşen (Osmanlı'nın son döneminde Ermeniler) adlı kitabın, yazarına verilen şild ve kitap takdiminde bulunmuştun. Perşembe Galata Mevlevihanesi'nde merhum Çinuçen Tanrıkorur'un anısına yapılan toplantıda, Cuma'da Gebze Teknoloji Enstitüsü'nde 2001 senesi programının takdiminde bulunmuştun. Cumartesiye kızın, oğlun, gelin ve torunumuzla evimizde huzur içinde geçirmiştik. Hepimizi büyük bir üzüntü ve şaşkınlık içinde bırakarak (Göyünç, 2003).

2001 yılında vefatını, Bilge Kağan Bengü Taşını ayağa kaldırırken öğrenmiştim. Moğolistan'a giderken vedalaşmak için kendisini aramıştım. “Başarılı olacaksın, hep başardın. Seninle gurur duyuyorum, müjdeni beklerim..” diye uğurlamıştı. İlk müjde vereceğim insandı. Biliyorum ki, benimle gerçekten gurur duyacaktı. Çünkü biz onunla “Öğrencisiyiz” diyerek gurur duyuyoruz. Ne iyi ki de sizi tanıması öğrencin olmuşuz Hocam.

Hocamız, Konya'da görev yaptığı 1986-1987 yıllarda Almanya Münih Ludwing Maxmillian Üniversitesi ve Bamberg Üniversitesinde'de, emekliliğinde yurt içinde Balıkesir Üniversitesi, Bursa Uludağ

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 7, 2021 Güz,
e-ISSN: 2651-4605**

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı:
Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, (7), 1-24.

Üniversitesi ve Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nde lisansüstü derslere girerek hayatının son nefesine kadar çok sevdiği öğrencilerinden ayrı kalmamıştı.

Vefatı üzerine Prof. Dr. İlber Ortaylı yazdığı yazıda, hizipçilik yapmadan herkesi insan olarak görmesinin resmini verir:

“Geçen hafta pazartesi ikindi namazından sonra, sevdiği Üsküdar'dan uğurladık. Son yolculuğuna gönderen renkli cemaat, bir faninin Türkiye'de de sevilmesi ve faydalı olabilmesi için, mutlaka hizipçilik yapmasının gerekli olmadığını gösteriyordu” (Ortaylı, 2001).

Hocam, sadece bilimsel araştırmalarda değil hayatın her konusunda örnek alınası gereken bir insandı. Saygıyla anıyoruz.

Bilim insanları çoğunlukla akademik çalışmalarıyla anılır. Özgeçmişlerinde yayınları alt alta yazılır. Ne kadar makale, ne kadar kitap yazdığına bakılır. Bir insan hayatı, matematiksel olarak hesabı yapılacak maddi bir dünyadan oluşmaz ki!

Yayınları, buzdağının görünen yüzüdür. Görünmeyeninde ne sırlar saklıdır. Nejat Hocamla ilgili daha önce hazırladığımız; “Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç” armağan kitabında da söylemiştim; Hocamızın gönüllere bıraktığı sevgiden söz etmeliyiz, hayırla yad edilen, dokunduğu nice hayatlardan söz edelim. Ancak bu şekilde geleceğe bir hocanın nasıl olması gerektiği konusunda bir model olsun!

Kendisini saygı, minnet ve rahmetle anıyorum (11.09.2021, Yazır, Konya).

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

Kaynakça

- Afyoncu, E. (2003). Türkiye’de Tahrir Defterlerine Dayalı Olarak Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bazı Görüşler, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 1, s. 267-286.
- Akyol, T. (2001, Temmuz 9). Göyünç Hoca'ya Saygı, *Milliyet*.
- Akyol, T. (2014 Ekim). Bir tarihçinin hayat hikayesi. *Milliyet Kitap'ta Bu Ay*, <http://www.milliyetsanat.com/kitap/yazar-detay/bir-tarihcinin-hayat-hikayesi/494> erişim 07.09.2021).
- Baltaoğlu, A. G. (1997). Örnek Bir Hoca Örnek Bir Şahsiyet: Prof. Dr. H. Nejat Göyünç (Hayatı ve Bibliyografyası)”, s. 1-42, *Ata Dergisi*, VII, Konya.
- Bahar, H. (2013). Sevgili Hocam Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç, *Prof.Dr. Nejat Göyünç’e Armağan: Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür*, s. 13-15. Editörler H. Bahar vd., Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya.
- Cin, H. (2013). Prof. Dr. Nejat Göyünç’e Vefa, *Prof. Dr. Nejat Göyünç’e Armağan: Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür*, s. 13-15. Editörler H. Bahar vd., Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya.
- Çiçek, K. (2001). *Pax Ottomana, Studies in Memoriam*, Prof. Dr. Nejat Göyünç, Ed. Kemal Çiçek, Sota ve Yeni Türkiye Yayınları, Haarlem- Ankara.
- Eken, G. ve Karadeir, Z. (ed.). (2016), *Prof. Dr. Nejat Göyünç Armağanı*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Göyünç, A. (2003). Prof. Dr. Nejat Göyünç’ün Ardından, *Osmanlı Araştırmaları*, XII, s. 11-26.
- Göyünç, N. (1969). *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Güleç, İ. (2003). Prof. Dr. H. Nejat Göyünç Bibliyografyası, *Osmanlı Araştırmaları*, s. 41-60. İstanbul.
- İpşirli, M. (2003). Prof. Dr. Nejat Göyünç, *Osmanlı Araştırmaları*, XXII, s. 33-40. İstanbul.
- Karakoç, E. (2008). Üsküdarlı Bir Tarihçi: Prof. Dr. Nejat Göyünç, *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V*, İstanbul, s. 309-322.

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 7, 2021 Güz,
e-ISSN: 2651-4605**

Bahar, H. (2021). Osmanlı sevdalısı ve Cumhuriyet âşığı bir bilim adamı: Prof. Dr. Hasan Nejat Göyünç. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7), 1-24.

Karakoç, E. (2013). Kısa Biyografisiyle Nejat Göyünç, Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armaĝan: Tarihiliĝe Adanmış Bir mr, s. 13-15. Editörler H. Bahar vd., Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya. Söz konusu alışma, 1-5 Kasım 2007 tarihleri arasında düzenlenen V. Uluslararası Üsküdar Sempozyumu'nda sunulan tebliĝin tekrar gözden geçirilerek genişletilmiş halidir.

Linder, R. P. (2013). Rahat İle Kalsın, *Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armaĝan: Tarihiliĝe Adanmış Bir mr*, s. 49-52, Editörler H. Bahar vd., Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Ortaylı, İ. (2001, Temmuz 16). Tarihi hocanın ardından, <https://www.milliyet.com.tr/pazar/tarihci-hocanin-ardindan-5296257>

Torun, H. (2013). Anılarla Prof. Dr. Nejat Göyünç, *Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armaĝan: Tarihiliĝe Adanmış Bir mr*, s. 153-155. Editörler H. Bahar vd., Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.